

15 ГОДИНИ ОД ПРОГЛАСУВАЊЕТО НЕЗАВИСНОСТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Македонскиот народ и другите етнички заедници, албанската, турската, ромската, влашката и српската, деценија ипол уживаат во плодовите на независноста на Република Македонија, која на 8 септември плебисцитарно ја озакони својата политичка слобода.

На тој начин го осуети планот на реакционерните белградски сили, кои се обидуваа со воени средства да ги освојат повеќето од поранешните југословенски републики и да ги збришат од картата на народите - црногорската, македонската и другите нации, кои се спротивставуваа на сè поголемите налети на режимот на Милошевиќ, кој беше потпомаган од некои националисти на

■ Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

НА 17 НОЕМВРИ 1991 ГОДИНА СО АКЛАМАЦИЈА Е ДОНЕСЕН УСТАВОТ НА РМ

ционалната слобода на македонскиот народ е природен процес, кој созреа во одреден временски период и услови, така што се оствари вековниот сон на многу македонски дејци и револуционери, кои во минатото се бо-

реа за создавање независна македонска држава.

МИРНА РАЗРЕШНИЦА

Бурните и скапи промени од деведесеттите години на минатиот век, кои се случуваа на Балканот, поточно со веќе згаснатата југословенска Титова федерација, го за-

вршија националниот ослободителен процес на македонската интелигенција од XIX век, која се обидуваше да пронајде простор за создавање држава на македонскиот народ. Но, поради разните фактори тие не можеа да го реализираат својот сон, кој на 8 септември 1991 година некоја нова генерација на политичари и на интелектуалци, кои имаа каква-таква доблест да ги осознаат приликите во регионот, го остварија во контекст на вековните желби на македонскиот народ. Во тој временски период регионот вриеше, а милитаристичките апетити на некои српски политичари беа во експанзија. Поради тоа, балканскиот лонец "прекипе". Што во тоа време работеше одредена генерација македонски политичари? Дел од нив сконцентрирани околу раководството во ЦК КПМ беа за мирна разрешница, додека друг дел од македонската интелигенција,

ПРИКАЗНАТА ЗА "STEP BY STEP" - ПРВО РЕФЕРЕНДУМ, УСТАВ, МЕЃУНАРОДНО ПРИЗНАВАЊЕ И...

Балканот и во светот.

Значи, во време кога камбаните најавуваа сè повеќе погребени на невино цивилно население и растечкиот подем на национализмот и шовинизмот на балканските простори, македонскиот народ и другите граѓани, разумно и мудро но, пред сè, мирно се разделија од останатите југословенски народи.

Овој датум не претставува безначаен ден за македонската историја, како што некои сакаат да го омаловажат и да го обезличат, туку тој е извајан бисер, кој се правел и се полирал со стотици години наназад. Имено, независноста на државава и на-

Бурните и скапи промени од деведесеттите години на минатиот век, кои се случуваа на Балканот, поточно со веќе згаснатата југословенска Титова федерација, го завршија националниот ослободителен процес на македонската интелигенција од XIX век, која се обидуваше да пронајде простор за создавање држава на македонскиот народ.

Но, поради разните фактори тие не можеа да го реализираат својот сон, кој на 8 септември 1991 година, некоја нова генерација на политичари и на интелектуалци, кои имаа каква-таква доблест да ги осознаат приликите во регионот, го остварија во контекст на вековните желби на македонскиот народ.

задоени од вмровската кауза, бараа брза и елоквентна акција, која ќе биде слична на словенечката приказна. Но, сепак, како што вели народот, мудроста доаѓа со годините, па така се одлучи да се оди - "step by step". Приказната "чекор по чекор" почна да се одвива по првите повеќепартиски избори, кои се одржаа при крајот на 1990 година, а веднаш на 8 јануари 1991 година беше конституирано разнобојното и идеолошки различното собрание. Во тие моменти работеше ентузијазмот, но и демнееше опасноста бившата ЈНА да интервенира во Македонија, доколку на двете страни се појавеа екстремисти и про-

вокатори. Сепак, тогашниот политички спој на левицата и на десницата успеа нашава земја да ја извлече од канџите на српскиот орел, кој веќе ги ширеше своите крилја врз останатите балкански народи. Истата година, на 20 март, 114 од 119 присутни пратеници на собраниската седница гласаа за првиот македонски претседател Ки-ро Глигоров, кој заедно со експертската Влада на академикот Никола Кљусев го трасираа новиот пат на независната македонска држава. Набрзо беше донесена одлука за одржување референдум. На 8 септември 1991 година граѓаните се изјаснуваа за прашањето: "Дали сте за суверена и самостојна држава Македонија со право да стапи во иден сојуз на суверени држави на Југославија?" На гласањето, од 1.495.626 гласачи излегоа 1.074.658 граѓани со право на глас, или 71,85 отсто, а од нив позитивно се изјаснија 95,09 проценти. Во тој момент македонскиот народ и другите граѓани ги фати еуфорија, која всушност ја одразуваше вистинската желба за политичка слобода, односно независна македонска држава.

Но, дури тогаш настанаа сериозни проблеми, во касарните сè уште беа сместени силни воени единици на ЈНА, а реакционерните сили имаа длабока и конспиративна поддршка кај дел од населението. Но, сепак заминувањето на ЈНА се оствари на мирен начин, иако оружјето и сите средства беа изнесени од државава. Меѓутоа, новата македонска држава мораше од почеток да ја создава својата армија - АРМ. Истовремено, дел од политичарите и од населението беа збунети од референдумското дволично прашање, кое подоцна беше критикувано од страна на промакедонските настроени сили. Но, за неговото значење ќе треба да одговорат историчарите и научните работници, кои треба трезвено да го одмерат или да го одгатнат плебисцитарното прашање.

Сепак, главната смисла на прашањето се содржи во Декларацијата донесена по повод независноста на нашава земја.

НОЌ НА СЛАВЕЊЕ И ЕУФОРИЈА

"Граѓаните на Република Македонија на демократски начин испишаа нова страница во македонската многувековна историја за заокружување на самостојноста и на сувереноста на Република Македонија како држава".

Исто така, во неа се нагласува: "Својот меѓународен правен субјективитет таа ќе го заснова врз почитувањето на принципите на територијалниот интегритет и суверенитет, немешањето во

внатрешните работи, јакнењето на меѓусебното почитување и довербата и јакнењето на сестраната соработка со сите земји и народи од заемен интерес".

Два месеца подоцна на 17 ноември 1991 година, која многумина ја оценуваат како историска, беше донесен Уставот на Република Македонија, кој во секоја земја претставува највисок државен акт или закон над законите.

ГРАЃАНИТЕ ГО ПРИФАТИША ПОВЕЌЕПАРТИСКИОТ АМБИЕНТ

НОВИ ВОДИ

Со Уставот почна изградбата на новиот општествено-политички систем и на новата економска стратегија, која оди во прилог на независноста на државата. Во Уставот главни одредници беа: конституирањето на Македонија како држава на македонскиот народ во која се обезбедува целосна граѓанска рамноправност и трајно сожителство на македонскиот народ со Албанците, Турците, Власите, Ромите, Бошњациите, Србите и другите националности и етнички заедници кои живеат во земјата. Потоа изградба на парламентарна демократија, слобода на пазарот, демократски решени права и слободи на човекот и на граѓанинот.

На седницата одржана на 19 декември 1991 година Собранието ја донесе Декларацијата за меѓународно признавање на Република Македонија. Оваа Декларација беше испратена до Советот на министрите на ЕУ, а беше донесена во согласност со Повелбата на ООН, Завршниот акт на ОБСЕ и Париската повелба. На 8 април 1993 година Република Македонија е примена за рамноправен член на ООН но, за жал, под името БЈРМ, прашање кое сè уште претставува енигма, иако повеќе од 100 држави во светот нè признаа под уставното име. Ова фијаско, за кое се води битка со Грција, која не ја признава нашата држава и македонската нација, оди на штета на кариерата на првиот македонски претседател Ки-ро Глигоров, кој погрешно во својата политичка проценка, иако реално гледано битката одамна е добиена на меѓународен план.

Десет години подоцна, во 2001 година, по воениот конфликт Преамбулата на Уставот на РМ беше сменета, по што развојот на Република Македонија и политичкиот систем запловија во нови води, кои дури сега треба да претставуваат предмет на преоценување. Но, за тоа ќе треба многу самокритичност и општа осуда на некои македонски политичари кои ја креираа иднината на Македонија и на македонскиот народ.